

חיוב הדלקת נרות שבת בבסיס

אף מי שהוא נשוי ושובר לבדו בביתו, מפני **שאשתו נמצאת בבית חולים...** **חייב להדליק נרות שבת** במקום ששובת, בברכה...

וכן מובא בשולחן ערוך, לגבי בחורים שאינם נמצאים בביתם: שולחן ערוך אורח חיים סימן רסג סעיף ו: **בחורים ההולכים ללמוד חוץ לביתם - צריכים להדליק נר שבת** בחדרם ולברך עליו.

❖ **לפי זה, האם חייל שנמצא בבסיס בשבת, חייב בהדלקת נרות?**

עם זאת, דעת כמה מפוסקי דורנו (שו"ת דבר חברון סימן רמב, שו"ת אור לציון ח"ב עמוד קסה), שחיילים נשואים יוצאים ידי חובה בהדלקה של נשותיהם, וכן הדין לדעתם אף בחיילים רווקים הסמוכים על שולחן הוריהם (כחיילים השבים מידי יום לביתם). גם לשיטה זו, חובה על חיילים אלה לדאוג לתאורה במקום לינתם, כפי שיבואר בפרק ג.

ב. חיילים כמשפחה גדולה אחת

א. הסתפקות בהדלקה מרכזית בחדר האוכל לפי האמור לעיל, לכאורה חלה חובת הדלקה על כל אחד מחיילי הבסיס. אולם, כתבו האחרונים, שמספר אנשים הדרים ואוכלים יחדיו (כחיילים או תלמידי פנימיה) - הרי הם כמשפחה גדולה אחת, וידליק אחד מהם עבור כולם: שמירת שבת כהלכתה פרק מה סעיף יא: בחורים הגרים בישיבה, או בנות הגרות בפנימיה של מוסד - הרי מכיון שזהו מקום מגוריהם הקבוע, חייבים הם בהדלקת נרות שבת, **ודינם כמשפחה אחת גדולה. על כן ידליק אחד מהם** נרות בחדר האוכל, וכולם יוצאים ידי חובה.

❖ **כיצד אם כן, מתקיימת מצוות הדלקת נרות שבת אצל חיילים בבסיס?**

ב. הדלקת נרות ששייכים לכולם

נרות השבת המנופקים ביחידות צה"ל, שייכים לכל החיילים בשווה, ואין צורך לזכותם אחד לשני. אולם, במקרה שהנרות בבעלות פרטית של אחד החיילים, עליו להקנות חלק בהן לשאר בני החבורה:

הקדמה:

מצווה מדברי חכמים להדליק נר לכבוד שבת, ושלושה טעמים למצווה: א) לכבוד שבת, שאין סעודה חשובה בלא אור. ב) לעונג שבת, שכל שאינו רואה את מאכליו אינו מתענג בהם. ג) להשכין שלום בבית, שמי שאינו רואה את רהיטיו וחפציו, נכשל בהם, ונעשה רוגז וכועס, ועל ידי הנרות נעשה שלום בבית. אמרו חז"ל: "הרגיל בנר - הוין ליה (זוכה שיהיו לו) בנים תלמידי חכמים". ועוד אמרו: "השבת - נרותיה הן כבודה. אם שמרתם נרות של שבת, אני מראה לכם נרות של ציון".

שאלה: האם חיילים מחויבים בהדלקת נרות בבסיסם, או שמא נפטרים בהדלקה שמדליקים הוריהם או נשותיהם בביתם? האם ניתן להסתפק בהדלקת נרות שמדליק אחד החיילים בחדר האוכל?

א. חיוב הדלקת נרות שבת על כל אחד

הגמרא במסכת שבת (דף כה ע"ב) קובעת:

הדלקת נר בשבת - חובה.

בשולחן ערוך מבואר, שחובת ההדלקה מוטלת **הן על גברים והן על נשים:**

שולחן ערוך אורח חיים סימן רסג סעיף ב:

אחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בביתם נר דלוק בשבת. אפילו אין לו מה יאכל, שואל על הפתחים (מבקש צדקה) ולוקח (קונה) שמן ומדליק את הנר, שזה בכלל עונג שבת הוא (שלא ישבו בחשיכה).

אלא שהמנהג הוא, שעקרת הבית מדליקה עבור שאר בני הבית:

שולחן ערוך אורח חיים סימן רסג סעיף ג:

הנשים מזהירות בו יותר, מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית (ובמדרש מובא טעם נוסף: משום שהאישה כיבתה נרו של עולם, בכך שהחטיאה את אדם הראשון וגרמה למותו, ועל כן היא זו שמדליקה את הנר).

ממילא, במקרה שלא יוצאים ידי חובת ההדלקה מעקרת הבית, חיוב הדלקת הנרות מוטל על כל אחד במקום הימצאו:

ילקוט יוסף סימן רסג, סעיפים יב-יג:

מי שאין אשתו מדליקה (נרות שבת) מאיזו סיבה - חייב להדליק נרות שבת ויום טוב, ולברך עליהם...

בהדלקת נורת להט, ובדלית ברירה נורת לד או פלורסנט, ולדעת חלק מהפוסקים רשאי אף לברך על כך.

עוד נכתב בספרנו תורת המכנה (ח"ב, פרק לא, הערה 11), בעניין השארת תאורה בחדר:

ונראה, שכשאר באפשרותו להשאיר בחדר אלא תאורה חזקה בלבד, והדבר ימנע ממנו לישון כראוי - עדיף שלא ידליקנה כלל, "שהנרות לעונג נצטוו ולא לצער" (שולחן ערוך סימן רעג, סעיף ז).

להשלמת העניין נציין, שאין יוצאים ידי חובת המצוה בהדלקת נרות בבית הכנסת. שהרי מפאת קדושתו אינו משמש לתשמישי מגורים. וממילא פשוט שאף אם מדליק נרות שם, אינו מברך עליהם.

ד. הלכה למעשה

א. מצוה על חיילים וחיילות (בין רווקים בין נשואים) להדליק נרות בברכה בחדר האוכל (וידליק אחד מהם עבור כולם, וידאגו שהנרות יהיו דולקים בזמן הסעודה).

ב. במידה ואין באפשרותו להשיג נרות, ידליק את התאורה בחדר האוכל לכבוד שבת (ולדעת פוסקים רבים רשאי אף לברך על הדלקה זו).

במידת האפשר ידליק נורת להט דווקא, ובדלית ברירה ידליק אף אור פלורסנט או לד [ולדעת חלק מן הפוסקים (כגון הגרי"ש אלישיב) רשאי אף לברך על הדלקה זו].

ג. מלבד הדלקת הנרות המרכזית בחדר האוכל, על כל החיילים לדאוג לתאורה (חשמלית) מצומצמת באיזור חדרי המגורים, ולדעת הילקוט יוסף יש אף לברך על כך (מלבד החייל שהדליק עבור כולם בחדר האוכל, שלא יברך ההדלקה בחדרו).

ד. כשאין אפשרות להשאיר בחדר אלא תאורה חזקה בלבד, והדבר ימנע ממנו לישון כראוי, עדיף שלא ידליקנה כלל, "שהנרות לעונג נצטוו ולא לצער".

ה. אין יוצאים ידי חובת המצוה בהדלקת נרות בבית הכנסת.

שמירת שבת כהלכתה פרק מה הערה נד:

אם אחד מבני הפנימיה רכש נרות לעצמו באופן פרטי - עליו להקנותם לכולם (דהיינו שיכוון לזכות בנרות עבור כולם בשעת הקנייה, או שאחר הקנייה ייתן לאחד להגביה את הנרות על דעת שכולם יקנו חלקם בהם, או שייתן את הנרות לפמוטות שקנו במשותף).

ג. השארת אור בחדרים

מבואר בפוסקים (רמ"א רסג, י. ביאור הלכה רסג, ו, ד"ה 'בחורים'), שעיקר מצוות הדלקת נרות שבת היא במקום הסעודה, כך שאוכל את סעודתו לאור הנרות. **נוסף על כך, מצוה להדליק נרות גם בשאר חדרי הבית, בכדי שלא יהא שריו בעלטה ויכשל בהליכתו שם (שזהו אחד מן הטעמים למצוות הדלקת נר שבת, כפי שהתבאר בהקדמה). על כן, על בני הפנימיה לדאוג לתאורה מינימלית בחדרים:**

שמירת שבת כהלכתה פרק מה סעיף יא:

הגם שמדליקים נרות בחדר האוכל, הרי שלפי האמור לעיל... **צריך שיהא נר דלוק בכל החדרים** שמשמש בהם לביל שבת, כגון חדרי השינה. **ולפחות צריך שיהא האור שבפרוזדור מאיר לתוך החדרים**, ויהא מאיר שם עד שהולכים לישון. (דין זה) הוא גם כשחדרי השינה אינם בבנין שבו אוכלים.

❖ **לפי זה, האם מלבד הדלקת הנרות בחדר האוכל, חובה להשאיר אור (מינימלי) בחדר? מדוע?**

יתר על כן, דעת הילקוט יוסף היא, שישנה חובה להדליק נרות בברכה בחדרים:

ילקוט יוסף סימן רסג, סעיף טו:

בחור הלומד בשיבה עם פנימיה - צריך להדליק נרות שבת בחדר השינה שלו. וצריך שהנרות יהיו גדולים שיעור שכאשר יחזור מסעודת ליל שבת יישארו דלוקים. ובעת שמדליק הנרות יברך לפני ההדלקה. ואם יש בחדר כמה בחורים הישנים שם, האחד ידליק והאחרים ישמעו ויצאו ידי חובתם, וינהגו כן בתורנות. ואין הבדל בזה אם ההורים נמצאים בארץ או בחוץ לארץ.

אלא, שלאור הסכנה שבדבר מבחינה בטיחותית, ועפ"י פקודות מטכ"ל (59.0302) חל איסור להדליק נרות במגורי החיילים (מלבד במקום שנקבע לכך על ידי מפקד היחידה, בתיאום עם הרב הצבאי). על כן, לא ידליק נרות אלא יסתפק

והגית בו'

דפי מקורות בהלכה צבאית ללימוד עצמי לחיילי צה"ל
יוצא לאור ע"י הרבנות הצבאית הראשית - ענף ההלכה - בית המדרש להלכה צבאית
מערכת: סא"ל הרב שהם עורקבי רע"ן הלכה, רס"ן הרב דב ברקוביץ רמ"ד הלכה,
סרן הרב דודי גרינפלד מפקד בית המדרש, אע"פ הרב חנניה שפרן
בתיבה ועריכה: רב"ט ר' יהודה בן חיים
הקו הפתוח: 052-9414414. נשמח לשאלות ולתגובות: bmlhalacha@gmail.com
להצטרפות לקבוצת ההלכה יומית לחיילים בוואצפ וקבלת דפי 'והגית בו' (קבוצה שקטה),
סרקו את הקוד הבא:

